

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ

Пасемко Г. М., к.е.н., доцент

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Одним із пріоритетних напрямів підвищення ефективності агробізнесу, рівня конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на внутрішньому та світовому ринках є забезпечення стабільного інноваційного розвитку галузі. Одержання доходів є головною метою підприємницької діяльності, основним спонукальним мотивом будь-якого бізнесу. Закони ринкової економіки не дають змоги виробляти продукцію, реалізація якої завдає збитків. Ситуація, яка складається останнім часом у економіці, не є задовільною. Але не все в ній залежить лише від безпосередніх товаровиробників. Значний вплив на формування доходів підприємств має державна політика у сферах ціноутворення, оподаткування та кредитування. Створення доходів є, безумовно, основним, ключовим питанням, проте як тільки у підприємства з'являються доходи, постає питання їх раціонального використання, розподілу. Економічно обґрунтоване вирішення цього питання має на меті максимальне задоволення інтересів держави, власників підприємства, найманих працівників. Одним з найважливіших пріоритетів при цьому є управління підприємницькою діяльністю в цілому та доходами зокрема.

Ефективність підприємницької діяльності будь-якого суб'єкта господарювання залежить від раціонально організованої системи управління, яка формується через управлінські функції: нормування та планування; організація та регулювання; облік та контроль; аналіз та стимулювання. Слід відмітити, що однією з основних функцій управління діяльністю підприємств в цілому та доходами зокрема є обліково-аналітичне

забезпечення. Ефективність та обґрунтованість управлінських рішень щодо формування доходів великою мірою залежить від змісту і структури даних бухгалтерського обліку включаючи фінансову звітність. Звітність розкриває процеси, що відбуваються на підприємстві та задовольняє вимоги щодо повного обсягу інформації, необхідної як внутрішнім так і зовнішнім користувачам.

Питання обліку доходів та управління ними є предметом дослідження ряду вітчизняних науковців, зокрема М.С. Абрютіної, І.О. Бланка, Н.М. Бондаря, Ф.Ф. Бутинця, М.І. Бухалкова, А.Д. Вивереця, З.В. Гуцалюка, В.М. Жука, Т.М. Ковальчук, В.В. Кулішова, Л.Г. Мельника, В.І. Тітова та ін. Ними широко висвітлюються загальні проблеми обліку доходів та управління ними. Однак багато питань пов'язаних із системою обліково-аналітичного забезпечення на підприємстві та використання його для прийняття управлінських рішень потребують подальшого вивчення. Аналіз літературних джерел показав, що деякі питання методологічного і практичного характеру щодо системи облікової інформації в процесі управління залишаються нерозв'язаними.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та систематизація теоретичних і методичних положень формування обліково-аналітичної інформації в системі управління доходами. **Об'єктом дослідження є** процес формування та розподілу доходів підприємств та управління ним.

Результати досліджень. Доходи підприємства у широкому розумінні як за економічним, так і за бухгалтерськими підходами дає змогу визначити наступні основні його характеристики: дохід підприємства являє собою один із видів фінансових результатів його господарської діяльності за певний період; фінансовий результат, що характеризує надходження економічних вигод. Основними формами економічних вигод, що характеризують дохід підприємства, виступають виручка від реалізації продукції, виконаних робіт, наданих послуг, а також надходження коштів з позареалізаційних операцій. В залежності від виду діяльності розрізняють доходи від звичайної та надзвичайної діяльності. Крім того, доходи можуть виникати в результаті операційної, фінансової та інвестиційної діяльності [4]. Розглянемо рівень доходів на прикладі сільськогосподарських підприємств Попільнянського району.

Таблиця 1

Аналіз рівня доходів в господарствах Попільнянського району, тис. грн.

Показники	2009р.	2010р.	2011р.	Відношення 2011 р. до 2009 р.,%
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	226253	264707	332674	147,0
Інші операційні доходи	9670	14205	2089	21,6
Інші фінансові доходи	3450	3181	665	19,3
Інші доходи	523	10059	10644	В 20,3 р.
Всього доходів	239896	292152	346072	144,3
% чистого доходу від реалізації продукції у загальній сумі доходу	94,3	90,6	96,1	-

Дані таблиці показують що в загальній сумі доходів найбільший відсоток складає чистий дохід (виручка) від реалізації продукції. За досліджуваний період чистий дохід від реалізації продукції зріс на 47%, а загальна сума доходів на 44,3%. Слід відмітити що знизилась інші операційні та інші фінансові доходи.

Важливою характеристикою доходу підприємства є його висока залежність від ризику, що притаманна господарській діяльності конкретного підприємства. Тому, об'єктивне оцінювання доходу підприємства має базуватись на обов'язковому врахуванні такого фактору, як ризик. Підвищення рівня доходності в значній мірі залежить від

ефективної системи управління доходами.

Управління доходами підприємства включає в себе такі структурні елементи: планування виручки та вартості послуг (поточне і перспективне); планування розподілу валових доходів відповідно до цілей, поставлених перед підприємством; аналіз відхилень від планових показників; виявлення факторів що зумовили відхилення та розробка заходів по виправленню негативної ситуації; контроль за виконанням накреслених до реалізації заходів. При цьому необхідно зауважити, що ключовою ланкою в усій схемі управління доходами є облік, контроль та аналіз. Дані бухгалтерського обліку забезпечують інформацію щодо виручки від реалізації продукції, сум податку на додану вартість та собівартість реалізації. Основним завданням контролю доходів і результатів діяльності є перевірка достовірності даних обліку і звітності про фінансові результати, виявлення факторів, які впливають на їх формування, що залежать або не залежать від організації роботи підприємства. Аналіз дозволяє виявляти фактори які сприяють підвищенню доходів підприємства. Результати аналізу використовуються як для подальшої розробки заходів щодо коригування ситуації, так і для майбутнього планування доходів підприємства і їх розподілу.

Методологія планування та прогнозування доходів підприємства виходить з того, що відповідно до його поточного фінансового стану формується множина стратегічних фінансових цілей для подальшого розвитку. Процес планування та прогнозування доходів підприємства можна умовно поділити на три етапи: визначення напрямків використання та необхідного обсягу сукупних доходів для реалізації стратегічних фінансових цілей; аналіз ринкових позицій підприємства-виробника та структури його товарного портфелю; оцінка ролі прямих та непрямих доходів у формуванні показників ефективності діяльності підприємства.

Дослідження показують що ефективність і обґрунтованість управлінських рішень щодо доходів в значній мірі залежать від змісту і структури даних бухгалтерського обліку, включаючи звітність. В умовах впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку обліково-аналітична інформація на всіх рівнях управління є надійним джерелом формування даних на мікро - та макрорівнях.

Висновки. Оцінюючи систему бухгалтерського обліку як базову систему показників для формування доходів та їх використання слід відмітити, що деякі елементи системи бухгалтерського обліку потребують удосконалення з точки зору методології та поєднання їх за економічною суттю з пропозиціями міжнародних стандартів. Головними напрямками розвитку облікових даних для повнішого задоволення потреб управління є: удосконалення і ширше використання показників бухгалтерської фінансової звітності; впровадження міжнародних систем обліку доходів та управління ними; дотримання нормативно-правового регулювання первинних документів, правильності відображення доходів в облікових реєстрах і звітності.

Використані джерела інформації

1. Маринич І.А. Стратегія збільшення доходів підприємства / І.А. Маринич // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 9. – С. 15-18.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 «Дохід» від 01.01.1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://pro-u4ot.info>>.
3. Подолячук О.А. Облік доходів сільськогосподарських підприємств: теорія та практика: монографія / О.А. Подолячук. – Вінниця: ПП “ТД – Едельвейс і К”, 2010. – 276 с.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: затвердж. Наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99. № 290. // Все про бухгалтерський облік. - 2009. - №10. - С. 72-77.
5. Скрипник Н.В. Особливості організації управлінського обліку доходів на підприємстві / Н. В. Скрипник // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 7. – С. 3–7.